

**DE DERDE-MEDEPLICHTIGHEID VAN DE
NIET-PROFESSIONELE VERKOPER AAN DE
SCHENDING DOOR DE KREDIETNEMER VAN
HET BEDING VAN EIGENDOMS-
VOORBEHOUD TEN GUNSTE VAN DE
KREDIETGEVER**

WP 2023-03

Dominique Blommaert en Prescillia Algrain

Financial Law Institute

Working Paper Series

WP 2022-03

Dominique Blommaert en Prescillia Algrain

De derde-medeplichtigheid van de niet-professionele verkoper aan de
schending door de kredietnemer van het beding van
eigendomsvoorbehoud ten gunste van de kredietgever

Abstract

[Abstract]

The entire working paper series can be consulted at www.fli.ugent.be

De derde-medeplichtigheid van de niet-professionele verkoper aan de schending door de kredietnemer van het beding van eigendomsvoorbehoud ten gunste van de kredietgever

1. *Inleiding en feitelijke achtergrond* – In een vonnis van 6 augustus 2021, heeft de vrederechter de toepassingsvoorwaarden onderzocht van de rechtsfiguur “derde-medeplichtigheid aan andermans contractbreuk” en het schadeherstel dat hieruit kan voortvloeien.

De feiten kunnen samengevat worden als volgt. Een kredietinstelling¹ – C1 – verstrekte een lening op afbetaling aan een koppel X.1 en X.2 (mede-kredietnemers) voor de aankoop van een wagen bij Garage S. NV. Het krediet werd afgesloten op 16 februari 2019 en moest terugbetaald worden in 48 vaste mensualiteiten van 369,83 € (dus een bedrag van 17.751,84 € in hoofdsom). De algemene voorwaarden van het krediet bevatten een beding van eigendomsvoorbehoud op het voertuig ten gunste van de kredietgever. Het leveringsbewijs van het voertuig ondertekend door X.2 brengt dit eigendomsvoorbehoud in herinnering waarmee X.2 zich expliciet akkoord verklaart ten voordele van de kredietgever als gesubrogeerde in de rechten van de verkoper.

De kredietnemers blijven echter in gebreke hun betalingsverplichtingen na te komen en op 25 maart 2020 wordt de kredietovereenkomst in het nadeel van de kredietnemers ontbonden wegens niet betaling. De kredietgever wil vervolgens gebruik maken van haar eigendomsvoorbehoud op het voertuig, dat onvindbaar blijkt te zijn. Na onderzoek, blijkt het voertuig te zijn verkocht door de moeder van M. (X.3) aan een, niet nader geïdentificeerde derde. X.3 werd gedagvaard in gedwongen tussenkomst door de kredietgever.

De kredietgever vordert de bevestiging van de ontbinding van de kredietovereenkomst en vordert, zowel ten aanzien van X.1 als ten aanzien van X.3², het volgende :

- de veroordeling tot betaling van het nog opeenstaande saldo van het krediet te vermeerderen met de verwijlinteressen vanaf de aangetekende brief tot ontbinding van het krediet en de gerechtelijke interesten aan de contractuele rentevoet;
- de veroordeling tot afgifte van het gefinancierde voertuig en het recht te bekomen het gefinancierde voertuig te doen uithalen, één en ander onder verbeurte van een eenmalige dwangsom;
- voorbehoud te verlenen voor eventuele materiële schade aan het gefinancierde voertuig.

2. Een financieringsovereenkomst voor een voertuig gaat vaak gepaard met een beding van eigendomsvoorbehoud dat tot gevolg heeft dat de eigendomsoverdracht van het gefinancierde voertuig wordt uitgesteld totdat het krediet volledig is terugbetaald. Het eigendomsvoorbehoud wordt bedongen als zekerheid voor de terugbetaling van het krediet ten gunste van de kredietgever. Laatstgenoemde, gesubrogeerd in de rechten van de verkoper na betaling van de verkoopprijs aan deze verkoper, kan in geval van wanbetaling door de kredietnemer het voertuig terug in bezit nemen en verkopen tot gehele of gedeeltelijke terugbetaling van zijn schuldvordering.

¹ *In casu* was er sprake van een kredietinstelling. Het verlenen van kredieten aan consumenten in het kader van handels- of beroepsactiviteiten maakt een gereguleerde activiteit uit waarvoor een vergunning of een registratie als kredietgever bij de FSMA noodzakelijk is (cf. art. VII.159 van het wetboek Economisch Recht, hierna « WER »), we praten over « kredietgever » in het vervolg van deze noot.

² X.2 is niet inzake aangezien deze vóór de dagvaarding failliet werd verklaard. De curator komt tussen in huidig geding als aangezegde partij.

Zoals blijkt uit het geannoteerde vonnis kan de kredietgever, wanneer deze zekerheid in het gedrang komt door de doorverkoop van het gefinancierde voertuig aan een derde, niet alleen de kredietnemer aansprakelijk stellen voor de schending van zijn contractuele verplichtingen, maar ook de derde op grond van de theorie van de derde-medeplichtigheid, die door het Hof van Cassatie sinds een arrest van 24 november 1932 wordt erkend³ en nadien veelvuldig bevestigd.

Het geannoteerde vonnis biedt de gelegenheid om de thans vaststaande principes van deze rechtsfiguur nogmaals uiteen te zetten.

3. *Toepasselijke wetgeving op het eigendomsvoorbehoud en de derde-medeplichtigheid in een consumentenkrediet* – de kredietovereenkomst in het geannoteerde vonnis, is een consumentenkrediet onderworpen aan de bepalingen vervat in Boek VII van het Wetboek van Economisch Recht (hierna « WER »)⁴. Artikel VII.108 WER voorziet in een specifieke regeling betreffende de tenuitvoerlegging van het eigendomsvoorbehoud door de kredietgever wanneer de consument reeds sommen gelijk aan ten minste 40 % heeft betaald van de prijs bij contante betaling van een goed dat het voorwerp is van een beding van eigendomsvoorbehoud.

Er bestaat daarentegen geen specifieke regulering wat betreft de derde-medeplichtigheid aan de inbreuk op dergelijk beding in een consumentenkrediet, zodat hierop de principes ontwikkeld in de rechtspraak van toepassing zijn. Overeenkomstig de vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie, handelt een derde onrechtmatig wanneer hij kennis heeft van de contractuele verplichting, of althans daarvan kennis hoorde te hebben, en hij niettegenstaande deze kennis zijn medewerking heeft verleend aan de contractbreuk.⁵ De fout heeft een quasi-delictuele⁶ aard en de aansprakelijkheid van de derde die hieruit voortvloeit is buitencontractueel.⁷

³ Cass. 24 november 1932, *Pas.*, 1933, I, p.23.

⁴ De rechter heeft de kwalificatie consumentenkrediet uitdrukkelijk aanvaard door op te merken dat de kredietovereenkomst uitdrukkelijk in hun hoedanigheid van consument is gesloten, zodat de enkele omstandigheid dat de heer X.2 het gefinancierde voertuig in het kader van zijn zelfstandige activiteit zou hebben gebruikt, van geen belang is. Het enkele feit dat het voertuig ook voor de beroepsactiviteit van één van de kredietnemers zou zijn gebruikt, is immers niet doorslaggevend voor de toepasselijke regeling; het is het hoofddoel van het krediet op het tijdstip van het sluiten ervan dat bepalend is voor het particuliere of professionele karakter van de financiering. Voorts zij eraan herinnerd dat de kredietgever verplicht is bij de kredietaanvrager via een kredietaanvraagformulier informatie in te winnen over onder meer het doel van het krediet. De kredietnemer is gehouden daarop juist en volledig te antwoorden (VII.69 WER), zodat de kredietnemer zich later niet op een onjuiste of onvolledige verklaring zou kunnen beroepen wanneer wordt vastgesteld dat de kredietgever aan zijn informatieplicht heeft voldaan.

⁵ Cass. 22 april 1983, *Arr.Cass.* 1982-83, 1022 met conclusie procureur-generaal E. Krings, *R.C.J.B.*, 1984, 359, noot Y. Merchiers, *R.W.*, 1983-84, 427 noot E. Dirix; Cass. 28 november 2002, *Pas.* 2002, I, 2293, *R.W.* 2005-06,

1238; Cass. 12 oktober 2012, *Arr.Cass.* 2012, 2168, *Pas.*, 2012, 1898, *R.W.* 2014-15, 574. Zie S. STIJNS en F. VAN LIEMPT, “Derde-medeplichtigheid aan andermans contractbreuk”, in S. STIJNS en P. WÉRY (eds.), *De raakvlakken tussen de contractuele en de buitencontractuele aansprakelijkheid – Les rapports entre les responsabilités contractuelle et extracontractuelle*, Brugge, die Keure, 2010, blz. 169-222.

⁶ Cass. 22 april 1983, *R.W.* 1983-84.

⁷ Cass. 12 oktober 2012, AR C.11.0692.N, AC 2012, nr. 527.

Op grond van art. 8.4 van het Burgerlijk Wetboek (hierna “BW”), moet een kredietgever die de aansprakelijkheid van een derde wil invoeren, aantonen dat aan de toepassingsvoorwaarden van het gemene recht is voldaan.⁸

Deze toepassingsvoorwaarden worden besproken in het geannoteerde vonnis.

- (i) De 4 cumulatieve voorwaarden om tot derde medeplichtigheid te kunnen besluiten

4. *Er moet een geldige vooraf bestaande contractuele verbintenis tussen de contractspartijen zijn aangegaan.*

In dit kader stelt de vrederechter vast dat de ondertekende financieringsovereenkomst voor de aankoop van de wagen met een daarin bedongen eigendomsvoorbehoud een geldige vooraf bestaande contractuele verbintenis vormt.

Het onderzoek van de rechter strekt zich niet uit tot de verificatie van de door art 5.218 BW gestelde geldigheidsvoorwaarden voor de conventionele subrogatie door de schuldeiser.⁹

5. *De derde had kennis of had kennis moeten hebben van het bestaan van die contractuele verbintenis.*

Er moet *in concreto* worden beoordeeld of een normaal redelijk en voorzichtig persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden, al dan niet *kennis had* of *kennis had moeten hebben* van het bestaan van de contractuele verbintenis. De kennis kan dus een effectieve kennis zijn maar ook een normatieve kennis, hetgeen impliceert dat van de derde redelijkerwijze kan worden verwacht dat hij weet heeft van de inhoud van de contractuele verhouding.¹⁰

De meeste gevallen waarin normatieve kennis in hoofde van de derde wordt vastgesteld, betreffen professionelen.¹¹ In geval van derde-medeplichtigheid van een professionele verkoper (in het bijzonder in de sector van de autohandel), en volgend op de rechtspraak van het Hof van Cassatie, zullen de rechters ten gronde systematisch verifiëren of de professionele verkoper kennis had van de geschonden verplichting dan wel of hij, gelet op het geheel van de feitelijke omstandigheden, hiervan kennis had moeten hebben.¹² In de praktijk leidt deze strenge toepassing tot een daadwerkelijke positieve controleplicht voor de professionele verkoper. Hoewel de inhoud van deze positieve verplichting niet nader is bepaald, zijn de

⁸ P. Van Ommeslaghe, “Section 3 - Les effets externes des contrats envers les tiers ” in *Traité de droit civil belge*, Brussel, Bruylant, 2013, p. 657.

⁹ Deze subrogatie moet uitdrukkelijk en gelijktijdig met de betaling geschieden overeenkomstig artikel 5.218 BW. Bovendien wanneer het beding van eigendomsvoorbehoud in de algemene voorwaarden van de kredietovereenkomst is opgenomen, zorgt de kredietgever ervoor dat deze aan de kredietnemer kunnen worden tegengeworpen en dat dit kan worden bewezen door bijvoorbeeld een verwijzing naar deze voorwaarden in de kredietovereenkomst op te nemen en deze ter ondertekening aan de kredietnemer voor te leggen.

¹⁰ Concl Adv. Gen. R. Mortier bij Cass. 4 juni 2020, nr. C.19.0070.N, p.2.

¹¹ DEMEYERE, S., “Derde-medeplichtigheid aan contractbreuk”, in X., *Bijzondere overeenkomsten*.

Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Afl. 120 (1 januari 2020), 21.

¹² Cass. 22 april 1983, *Pas.* 1983, I, p.944 ; Cass. 28 november 2002, AR n°C.01.0532 F, www.cass.be; Cass. 19 mei 2005, *R.C.J.B.*, 2008, p.367 ; zie ook Y. MERCHIEERS, « La tierce complicité de la violation d’une obligation contractuelle : fin d’une incertitude », *R.C.J.B.*, 1984, p.379.

meeste rechters van mening dat de professionele verkoper bij de kredietnemer¹³ de originele aankoopfactuur van het voertuig moet opvragen of, wanneer de kredietnemer deze niet kan overleggen, contact moet opnemen met de oorspronkelijke verkoper van het voertuig om zich ervan te vergewissen dat het voertuig niet wordt gefinancierd met eigendomsvoorbehoud.¹⁴ Een eenvoudige controle van de boorddocumenten¹⁵ van het voertuig of een eenvoudig verzoek om informatie aan de kredietnemer¹⁶ werd daarentegen onvoldoende geacht om een fout van de professionele verkoper uit te sluiten. Deze tendens wordt bevestigd in de rechtspraak van het Hof van Cassatie, dat onlangs besliste dat het bestaan van een onderzoeksplicht van de derde en de draagwijdte ervan door de rechter *in concreto* wordt beoordeeld, rekening houdend met al de omstandigheden van het geval en in het bijzonder met de vertrouwdsheid van de derde met de betrokken bedrijfstak en de toegankelijkheid van de informatie.¹⁷

In overeenstemming met deze *in concreto* beoordeling, somt de rechter *in casu* het geheel van de omstandigheden op die erop wijzen dat de derde weet had, minstens had moeten weten, van het eigendomsvoorbehoud: X.3 wist dat zij het bewuste voertuig niet zelf had aangekocht doch haar zoon via een kredietovereenkomst, zij was zich daarnaast bewust van de financiële problemen van haar zoon, bovendien werd zij meermaals verzocht uitleg te verschaffen over het voertuig maar antwoordde ze hierop afwijkend. De rechter besluit dat deze vaststellingen absoluut van aard zijn ernstige twijfel te wekken over de rechtmatigheid van de verkoop. Deze is van mening dat X.3 een *onderzoeksplicht* had naar het mogelijks bestaan van een eigendomsvoorbehoud op het voertuig in het kader van haar zorgvuldigheidsplicht. Zij kan zich daaromtrent niet beroepen op haar eigen nalatigheid of beperkte ervaringen. Een louter nazicht van de aankoopfactuur van haar zoon zou hebben volstaan om kennis te nemen van het eigendomsvoorbehoud.

De beslissing geeft een voorbeeld van normatieve kennis in hoofde van de derde in de vorm van een onderzoeksplicht die voortvloeit uit de zorgvuldigheidsnorm. De hoedanigheid van de derde ("leek" v. professioneel) die *in casu* een particulier was, verhindert volgens het vonnis niet dat op die derde een dergelijke onderzoeksplicht rust. De aard van haar rechtsverhouding met de kredietnemers en haar kennis van hun situatie spelen hierbij een grote rol. Ook voegt de rechter er nog aan toe dat de verkoop aan de derde, in de litigieuze omstandigheden - namelijk X.3 verkocht het voertuig in haar eigen naam aan een, niet nader geïdentificeerde, derde en stelde hiertoe een erg onduidelijk en onvolledig verkoopdocument op - *kwade trouw* aantoonde in hoofde van X.3.

De door de rechter vastgestelde kwade trouw is echter geen toepassingsvoorwaarde voor de derde-medeplichtigheid aan andermans contractbreuk voor zover de kennis- en de

¹³ Rb. Brussel 19 december 1996, *J.L.M.B.*, 1997, p.1137 ; Kh. Brussel 31 januari 1992, *T.B.B.R.*, 1992, 169 ; Gent 4 décembre 2002, *R.A.B.G.*, 2003, afl.12, p. 676 ; Kh. Gent, 19 februari 2003, *T.G.R.*, 2003, afl.1, p.8 ; Bergen 8 oktober 1990, *R.R.D.*, 1991, p.36 ; *Vred. Bilzen*, 23 februari 2009, *Jb. Kred.*, 2009, p. 71. Ook in deze zin: *S.DEBUSSCHERE*, "Derde- medeplichtigheid aan contractbreuk: De vereiste kennis in hoofde van de derde-medeplichtige. Analyse van de rechtspraak na het Cassatiearrest van 22 april 1983", *D.A.O.R.*, 1999, afl.49, p.35.

¹⁴ Kh. Dendermonde 16 september 1999, *R.W.*, 2001-2002, p.1365.

¹⁵ Kh. Dendermonde 16 september 1999, *R.W.*, 2001-2002, p.1365 ; Brussel 16 juni 2000, *R.G.A.R.*, 2002, 13512 .

¹⁶ Luik 12 november 1996, *J.L.M.B.*, 1997, p.1654 ; Rb. Brussel 19 december 1996, *J.L.M.B.*, 1997, p.1137.

¹⁷ Cass. 4 juni 2020, C.19.0070.N.

deelnemingsvoorwaarden vervuld zijn¹⁸. Bovendien is het niet duidelijk welke consequenties de rechter hieraan verbindt, anders dan het bewijs dat de derde op de hoogte was, minstens had moeten zijn, van de geschonden verplichting.

6. *De contractuele schuldenaar komt zijn verbintenis niet na, zodat hij een wanprestatie pleegt tegenover zijn contractuele schuldeiser.*

De rechtbank stelt vast dat de kredietnemers hun contractuele betalingsverplichtingen en hun verplichting tot teruggave van het voertuig waarop het eigendomsvoorbehoud betrekking heeft, niet zijn nagekomen en dat het voertuig door partij X.3 zelfs aan een derde is verkocht. In werkelijkheid lijkt alleen de schending van het eigendomsvoorbehoud en dus van de daaruit voortvloeiende verplichting tot teruggave van het voertuig ons relevant voor het onderzoek van deze toepassingsvoorwaarde van derde-medeplichtigheid in hoofde van de derde. De derde-medeplichtige is immers vreemd aan de niet-nakoming door de kredietnemers van hun terugbetalingsverplichtingen.

7. *De derde heeft meegewerkt aan de wanprestatie van de contractuele schuldenaar.*

De draagwijdte van het begrip 'deelname van de derde' is nader bepaald door het Hof van Cassatie als « *de deelname van de derde aan de rechtshandeling die de schending van de contractuele verplichting heeft veroorzaakt* ». ¹⁹ De vraag stelde zich dus of er enkel sprake kon zijn van een deelname ingeval van een contractuele band tussen de derde-medeplichtige en de contractuele schuldenaar dan wel of dit niet ruimer geïnterpreteerd diende te worden.

Het Hof van Cassatie gaf de voorkeur aan deze ruimere interpretatie, door te stellen dat « *het niet noodzakelijk is dat de derde rechtstreeks met de contractuele schuldenaar heeft gecontracteerd, maar het volstaat dat hij wetens en willens deelneemt aan de niet-nakoming van de verbintenissen door de contractuele schuldenaar.* » ²⁰.

(ii) De schade en het causaal verband

8. Conform de principes van de burgerlijke aansprakelijkheid, moet de kredietgever bewijzen dat de fout van de derde hem *schade* heeft berokkend die in een *causaal verband* staat met die fout.

Het staat inmiddels vast dat de schade bestaat uit het verlies van de voordelen die de kredietgever zou hebben verkregen zonder de wanprestatie van zijn medecontractant waaraan de derde medeplichtig is²¹.

In huidig geval oordeelde de rechter dat de kredietgever het voertuig niet kon terugvorderen, en dus niet kon verkopen en bijgevolg de verkoopprijs niet kon toerekenen op zijn vordering voortvloeiend uit het onbetaalde krediet. De rechter vervolgt dat zonder de fout van partij X.3,

¹⁸ Er kan worden verwezen naar de bewijsfunctie van de kwade trouw bij bezit van roerende goederen, waar de eiser van een revindicatievordering de kwade trouw van de bezitter zal moeten bewijzen om het vermoeden van goede trouw in hoofde van de bezitter te weerleggen, gezien de eigendomsverkrijgende functie van art. 3.24 BW (art. 2279 oud BW).

¹⁹ Cass. 29 juni 2012, C.11.0522.F.

²⁰ Cass. 4 juni 2020, C.19.0070.N.

²¹ Cass. 19 december 2019, C.19.0167.N.

die de wagen heeft verkocht, de schade van de kredietgever zich niet zou hebben voorgedaan zoals ze zich thans voordoet.

9. Welke zijn de gevolgen voor de derde-medeplichtige? De derde-medeplichtige is op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het oud Burgerlijk Wetboek gehouden tot vergoeding van de door de benadeelde contractant geleden schade.^{22 23} De sanctie overeenkomstig het gemene recht inzake de buitencontractuele aansprakelijkheid bestaat in een integrale schadeloosstelling, in principe door herstel in natura en als dit niet mogelijk of aangepast is, dan kan een schadevergoeding in geld worden toegekend.²⁴

Wat de schadevergoeding betreft bij derde-medeplichtigheid, wordt er aangenomen dat deze vergoeding gelijk is aan het verlies van de voordelen die de benadeelde zou hebben verkregen indien er geen wanprestatie door de medecontractant zou zijn begaan, waaraan de derde medeplichtig is.²⁵

In deze context besliste de rechter terecht dat de schade niet te vereenzelvigen is met het verschuldigde openstaande saldo van het krediet.²⁶ Het vonnis bepaalt dat de schade bestaat in het verlies van de waarde van het voertuig op het ogenblik van de verkoop. Volgens de rechter is de schade die in oorzakelijk verband staat met de fout, beperkt tot de vermoedelijke opbrengstwaarde van de verkoop van de wagen na de ontbinding van de financieringsovereenkomst door de kredietgever. De rechter veroordeelde bijgevolg de derde-medeplichtige tot betaling van het bedrag dat overeenstemt met de verkoopprijs van het voertuig op het moment van de ontbinding van de kredietovereenkomst (6.000 €), meer de intresten aan de wettelijke rentevoet vanaf de datum van dagvaarding.

In dit kader lijkt het Hof van Cassatie een belangrijke beperking te hebben geformuleerd bij de problematiek van de vergoeding in haar arrest van 19 december 2019.²⁷ In het kader van een miskenning van een eigendomsvoorbehoud voorzien in een leasingcontract, heeft het Hof van Cassatie geoordeeld dat de schade die een leasinggever lijdt bij de miskenning van het vervreemdingsverbod door de leasingnemer bestaat in het verlies van de waarde van de geleasede voertuigen *ter voldoening van zijn schuldvordering op de leasingnemer*. Het Hof van Cassatie vernietigde het arrest waarin de appelrechters oordeelden dat de schade van de leasinggever bestond in het verlies van de prijs waaraan zij de 7 geleasede voertuigen had kunnen verkopen na ze te hebben gerevindiceerd zonder het bedrag van de nog openstaande schuldvordering van de leasinggever t.o.v. de leasingnemer m.b.t. deze voertuigen vast te stellen. De rechtsleer is van oordeel dat het Hof van Cassatie in dit arrest toepassing heeft gemaakt van het 'verrijkingsverbod', volgens hetwelk de uitoefening van een zekerheidsrecht

²² Cass. 19 december 2019, C.19.0167.N.

²³ Voor de volledigheid wijzen wij op de bijzondere sanctie die thans bij de schending van een *voorkeurs- of optiecontract* voorzien wordt in het nieuwe art. 5.26 BW. Ingeval van derde-medeplichtigheid aan contractbreuk, preciseert het tweede lid van het voornoemde artikel dat de sanctie van derde-medeplichtigheid kan neerkomen op een niet-tegenwerpelijke van het contract of substitutie.

²⁴ DEMEYERE, S., "Derde-medeplichtigheid aan contractbreuk", in X., *Bijzondere overeenkomsten*. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Afl. 120 (1 januari 2020), , 35.

²⁵ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Algemeen contractenrecht. Handboek voor nu en straks*, Antwerpen, Intersentia, 2021, p. 415-416, randnr. 544.

²⁶ Voor een vonnis in de tegenovergestelde zin, zie. Vred. Charleroi V, 28 maart 2014, *Annuaire juridique du Crédit et du Règlement Collectif de dettes*, 2014 (met onze noot pp.97-100 « « La tierce complicité du vendeur professionnel de voitures de la violation par l'emprunteur de la clause de réserve de propriété du prêteur »).

²⁷ Cass. 19 december C.19.0167.N.

de schuldeiser nooit meer mag opleveren dan hij zou hebben verkregen in de hypothetische situatie dat de schuldenaar zijn verbintenis vrijwillig zou zijn nagekomen.²⁸

In de geannoteerde beslissing ging de rechter niet na of het bedrag van de schadevergoeding de voornoemde door het Hof van Cassatie vastgestelde limiet respecteerde. Het vonnis respecteert *prima facie* de door het Hof van Cassatie vastgestelde limiet, omdat het bedrag van de vergoeding waartoe de derde-medeplichtige is veroordeeld inderdaad lager is dan de schuld van de kredietnemers die voortvloeit uit het ontbonden krediet. Men kan zich echter afvragen of het verrijkingsverbod niet zijn plaats zou hebben gehad in het debat - in navolging van de filosofie van het arrest van het Hof van Cassatie van 19 december 2019 - bij de beoordeling van het bedrag van de schadevergoeding. Immers, rekening houdend met de door de rechter uitgesproken veroordelingen zowel lastens de kredietnemer X.1 (ten belope van het uitstaande saldo van het krediet na ontbinding in toepassing van artikelen VII.105 en VII.106,§1 WER, € 14 427,22 meer interesten) als lastens de derde-medeplichtige X.3 (schadevergoeding van € 6 000 meer interesten), zou de kredietgever in theorie - indien hij erin slaagt beide veroordelingen ten uitvoer te leggen - meer bekomen dan wat dan hij zou hebben verkregen in de hypothetische situatie dat de kredietnemers hun verbintenissen vrijwillig zou zijn nagekomen [nl. zowel hun verplichting om het krediet terug te betalen (48 x € 369,83, zijnde € 17 751,84) als hun verplichting om het voertuig terug te geven]. Dit zou a fortiori discutabel kunnen zijn op het gebied van consumentenkrediet, waar artikel VII.108 WER uitdrukkelijk elke ongerechtvaardigde verrijking verbiedt die zou voortvloeien uit “*een lastgeving of een akkoord gesloten met het oog op de terugname van een goed gefinancierd door een kredietovereenkomst*”. De discussie over het verrijkingsverbod had zonder twijfel voorwerp kunnen uitmaken van het debat en mogelijk leiden tot een verfijning van de reeds door het Hof van Cassatie weerhouden rechtspraak bij de beoordeling van de omvang van de schadevergoeding.

10. Conclusie – Het geannoteerde vonnis valt toe te juichen omdat zij de beginselen op het gebied van de derde-medeplichtigheid aan andermans contractbreuk correct toepast zowel wat betreft de toepassingsvoorwaarden van de theorie, als het bewijs daarvan, als tot slot de gevolgen ten aanzien van de derde-medeplichtige. Er blijft echter twijfel bestaan over de omvang van de toegekende schadevergoeding in het globale perspectief van de aan zowel de kredietnemer als de derde-medeplichtige opgelegde veroordelingen.

De geannoteerde beslissing is uitgesproken op basis van het ‘oude’ recht. Sinds 1 januari 2023 is het nieuwe Boek 5 BW in werking getreden waarin de leer van derde-medeplichtigheid thans gecodificeerd is in artikel 5.111 BW op grond waarvan “*Een derde een onrechtmatige daad begaat wanneer hij heeft deelgenomen aan de niet-nakoming door een partij van haar contractuele verbintenissen terwijl hij het bestaan van deze verbintenissen kende of behoorde te kennen.*” Deze bepaling codificeert voornamelijk de formulering van het foutcriterium. Zowel de buitencontractuele grondslag als de toepassingsvoorwaarden van de figuur worden in de voornoemde bepaling behouden.²⁹

Het herstel van de schade is gereguleerd in de nieuwe artikelen 5.237 en 5.238 van het Burgerlijk Wetboek. Zo bepaalt art.5.237 BW : « *Bij toerekenbare niet-nakoming is de schuldenaar*

²⁸ S. BAEYENS, “De zekerheidsfunctie van het eigendomsrecht van de leasinggever als grondslag voor het verrijkingsverbod bij leasing” (noot onder Cass., 19 december 2019), *RW*, 2020-2021, nr.2, p.58.

²⁹ A. DE BOECK, Het nieuwe verbintenissenrecht, *NJW*, nr. 467 randnr. 49, p. 623. In die zin, zie ook de parlementaire werken , DOC 55 1806/001, pp.138-139.

gehouden tot het integraal herstel van de door de schuldeiser geleden schade, hetzij in natura, hetzij in geld.

De artikelen 1382 tot 1386bis van het oud Burgerlijk Wetboek zijn van overeenkomstige toepassing, tenzij hun aard en strekking hiermee onverenigbaar is. »

Overeenkomstig het advies van de Raad van State verwijst deze bepaling uitdrukkelijk naar de artikelen 1382 tot 1386bis van het Burgerlijk Wetboek in afwachting van de goedkeuring van het nieuwe Boek 6. Hierdoor worden de voor de buitencontractuele aansprakelijkheid geldende regels inzake schadevergoeding, in beginsel, van overeenkomstige toepassing verklaard.³⁰

Ten slotte brengen we in herinnering dat de kredietgever er voor moet zorgen dat hij zijn vordering moet indienen vóór de verjaringstermijn voor buitencontractuele aansprakelijkheid is verstreken (zijnde 5 jaar vanaf de dag volgend op die waarop de benadeelde kennis heeft gekregen van de schade of van de verzwaring ervan en van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon en in ieder geval door verloop van twintig jaar vanaf de dag volgend op die waarop het feit waardoor de schade is veroorzaakt, zich heeft voorgedaan (artikel 2262bis, lid 2-3 oud BW)). De verjaring zal in de toekomst in een apart boek (Boek 10) van het Burgerlijk Wetboek worden opgenomen.

Dominique Blommaert

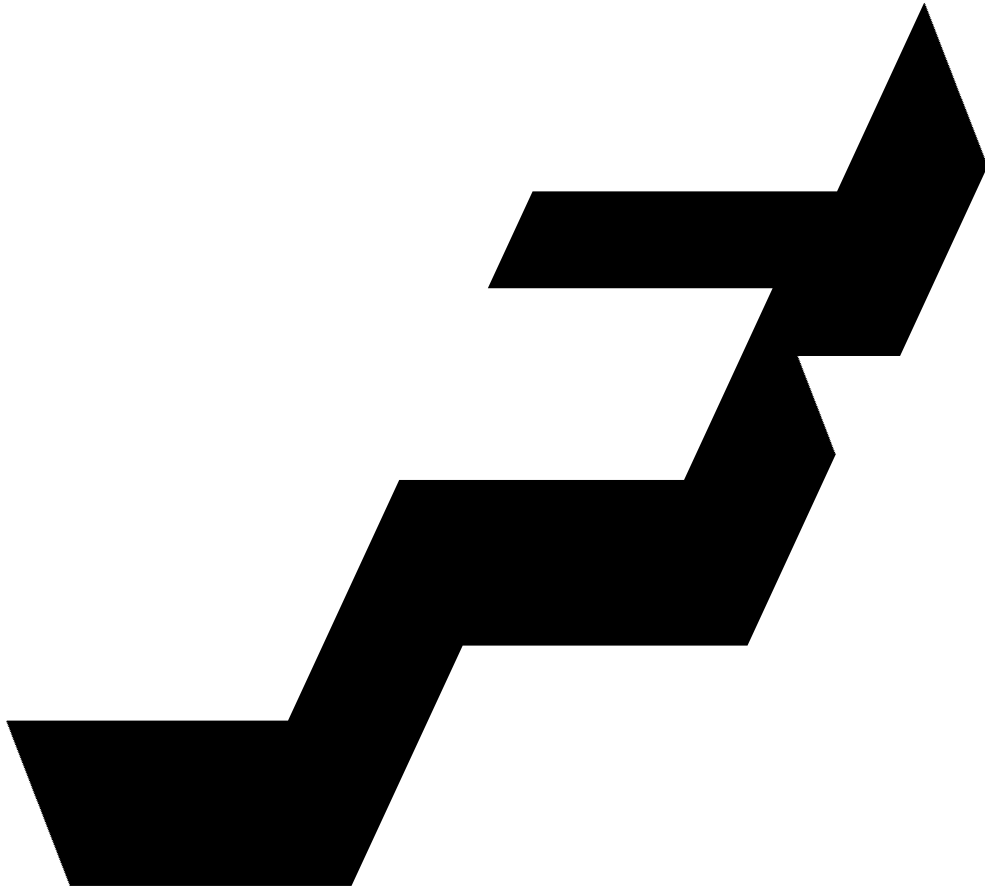
Partner Janson Brussel

Wetenschappelijk medewerker Instituut Financieel recht U. Gent

Prescillia Algrain

Counsel Janson Brussel

³⁰ Wetsvoorstel houdende Boek 5 “Verbintenissen” van het Burgerlijk Wetboek, DOC 55 1806/001, p.272-273.

The **Financial Law Institute** is a research and teaching unit in the Faculty of Law and Criminology of Ghent University, Belgium. The research activities undertaken within the Institute focus on various issues of company and financial law, including private and public law of banking, capital markets regulation, company law and corporate governance.

The **Working Paper Series**, launched in 1999, aims at promoting the dissemination of the research output of the Financial Law Institute's researchers to the broader academic community. The use and further distribution of the Working Papers is allowed for scientific purposes only. The working papers are provisional.